

Posjeta Mrkanu

Mrkan i Bobara su goli i nenaseljeni otočići ispred Cavtata. Pružaju se od sjeverozapada prema jugoistoku; građeni su od vapnenca, kojima slojevi padaju prema sjeveroistoku, zbog toga im je sjeveroistočna obala blaže nagnuta, a jugozapadna vrlo strma (mjestimično 35 m visoka). Uz jugoistočnu obalu otokâ nalazi se niz malih i niskih hridi.

(Podatak iz Pomorske enciklopedije sv. 5.)

Za vedrih dana otoci Bobara i Mrkan vide se dobro. Lako je uočiti njihove gole, strme i visoke stijene s one strane otokâ okrenute pučini. Drugu su stranu prošarale zelenilom; zelenika, česvina, planika i tetivika. Iz Gradske luke se solidnijim brodičem može do ovih otočića stići za sat vožnje. Tih par milja su neznatna daljina, pa ipak, potrebne su ponekad godine da se ona preplovi i zadovolji radoznalost, da se provjere priče koje smo davno slušali i u koje se onda vjerovalo. Pričalo se da su otoci puni zmija. Sve vrvi i gmiže, a siktanje je zvučna kulisa ove stravične scene. U priče su ulijetali i galebovi iz gnijezda na strmim, teško pristupačnim liticama. U mašti su zmije rasle zajedno sa željom da se posjeti tako opasno mjesto i u udubinama hridina pronadu galebova gnijezda. Te davne želje, koje su vremenom bile gotovo zaboravljene i potiskivane drugim željama, zagubljene u prtljažu djetinjstva, najednom su (tako to obično biva) postale ostvarljive. Ljubavni poziv prijatelja za posjet Mrkanu spremno sam prihvatilo.

Napuštamo gradsku luku u dva sata poslije podne. Nismo jedini. Iz luke žure motorini, barke, jedrilice, sve što se još drži na vodi, pa da i kakvo staro korito zapluta, ne bi se trebalo čuditi, jer je glavno je ploviti, pobeći iz vrelog grada do uvalica i malih plaža, dočepati se Lokruma ili začu malo podalje, do pučine, u susret maestralu. Plovimo pored Lokruma na kojemu Nazorovi cvrčci ustrajno cvrče. Glazba milijuna malih glazbenika sipi iz zelenih krošnji borova, prati nas dio puta, pa zamire. Po mirnom moru brodič se približava Bobari. Do prvog rta nije daleko. Prolazimo ga i plovimo uz otok na kojemu se opažaju ruševine. U doba Republike na tom mjestu

dizali su se samostan i lazareti za smještaj bolesnika oboljelih od kužnih bolesti i stanica za raskušivanje brodova i robe što je stizala u grad morskim putem. Navodno je samostan bio posvećen sv. Barbari, pa jezičnom transformacijom od Barbare posta današnje ime. Na Bobaru se nadovezuje niz većih i manjih hridi. One su već za nama, a mi smo na domaku Mrkana.

Motor je sasvim utihnuo. Plovimo sve sporije i brodič se zaustavlja toliko blizu obale, koliko je potrebno za povećati skok na razjedeno oštro kamenje. To je neugodan i ponekad bolan manevar, ali ako je za utjehu, o takvo kamenje konop se lako obavi je i ne treba strahovati da će se odvezati ili ispuznuti. Brodič je usidren, privezan i tako osiguran ostaje i ljulja se polako, s jedne na drugu stranu u pospanom ritmu vrućeg ljetnog popodneva. Počinjemo otkrivati otočić, a strah od zmija brižljivo krijemo. On je pomalo opravdan ako namjernik-istraživač s japankama na nogama i u kupaćim gaćicama kroči po mekoj pjeskovitoj zemlji. Zmije gmižu, no one se znaju udobno smjestiti na kakvoj debljoj grani grma, a umiju i poskočiti, pa tako opasnost vreba sa svih strana. U takvim trenucima i bezazleni gušteri mogu nam zaustaviti započeti korak. Čovjeku postane neugodno, a oni bezbrižno trčkaraju s kamena na kamen u vječnoj potrazi za hranom i suncem. Ruševine benediktinskog samostana su na uzvišenju. Ne vidimo ih, ali nailazimo na stazu koja valjda do njih vodi. Po starom kamenju rijetkih stepenica moglo bi se zaključiti da ta staza potječe iz onih davnih vremena kada su benediktinci došli na ovaj školjić. S jedne i druge strane puteljka gusta živica od raznovrsnog grmlja otežava hodanje i svako malo ošine te grančica po licu ili ti tetivika zagrebe po golim prsima, a trn što se mučki skutrio u prašini nađe put do tabana. Nije potrebna velika pronicljivost za zaključak kako su tuda prije nas prošle krave. One u hodu ostavljaju tragove na koje se iz neopreznosti može nagaziti, pa uz trnje, jedna neugodnost više. Svejedno se put nastavlja i ruševine samostana i crkvice iz XII stoljeća su tu.

O ruševinama kao i o ovim otočićima može se podosta saznati iz knjige Iva Ostojića: »Benediktinci u Hrvatskoj«. U knjigama i spisima spominju se crkve sv. Marije, sv. Mihovila i sv. Marka po kojoj je otok, navodno, dobio

svoje ime. Teško je povjerovati da bi na tako malom prostoru bilo mjesta za tri crkve. Par metara visoki zid je sve što je ostalo od jedne crkve. Pod njom nasvođena prostorija. Nagadamo što je tu trebalo biti. Možda podrum ili spremište, a možda je tu bila izba kakvog revnijeg redovnika, tek kasnije doznajemo kako se drži da je ta prostorija služila za moći svetaca ili za grobnicu i da se radi o crkvi na kat. Nailazi se na bunare i zidove. Po strani jedan visoki zid potpuno prekriven bršljanom. U toj čudnoj simbiozi mrtvi kamen pridržava živi bršljan i jednoga dana bršljan će srušiti kamen, a onda ni bršljana više neće biti. Možda je baš taj zid jedan od zidova kule koja se nalazila u sklopu samostana i bila izgrađena radi obrane od neprijatelja. Podalje jedan usamljen bor. Koliko mu je napora bilo potrebno za probiti obruč makije i uzdići se iznad nje . . . Zar ga jednoga dana, kada se raspomame munje i gromovi, taj napor neće stati granja i debla! Penjemo se na jedan čvršći zid. Kakav pogled preko hridina na udaljeni Dubrovnik! Kakva lijepa razglednica koja postoji samo dotle dok u tom pravcu gledamo. Kada se okrenemo, možemo nazrijeti nešto kao polja ograničena kamenim međama i umanjena, rekao bih, na veličinu obične sobe. Teško bi se svi oni koji su tu živjeli mogli prehraniti plodovima s tih polja, da samostanu nisu pripadale zemlje u Župi i da se o njemu nisu brinuli baštinici njegova utemeljitelja. Koncem 13.

stoljeća Mrkan i Bobara, te otočić Supetar postaju vlasništvo Trebinjsko-mrkanske biskupije, a Mrkan neko vrijeme njeno sijelo i rezidencija. Kao i na Bobari, tako su zgrade i na Mrkanu dugo vremena služile za karantenu i za smještaj bolesnika prilikom srednjovjekovnih epidemija.

Vraćamo se istom stazom. Istom oprežnošću nižemo korake. Na čas nas jedan tužan prizor zaustavlja. U lokvi prljavo smeđe boje jedan galeb. Posljednji njegov let završava u vodi, ali koje li ironije, njegova pučina svedena je na par metara površine ustajale barice. Do drugoga galeba trebalo nam je samo par koraka. Ni ovaj neće više nikada i nikuda letjeti. Tko zna što mu je prekinulo let? Glava mu je ispod krila, kao da je tu tražio posljednju toplinu ili je proždrljivim kljunom pokušao zaustaviti život koji ga je napuštao.

Pripreme oko polaska i posljednja impresija. Iz gustiša izranja jedna krava, pa još jedna i još par krava. Polako, onako kako samo krave mogu polako hodati, u pravilnim razmacima počinju mimohod uza samu obalu, da zatim opet potonu u gustiš guste makije.

Odlazimo.

Otok nam je oduzeo jednu priču. Ni jedne zmije nismo vidjeli, čak ni tragove koje one znaju ostaviti. Galebove smo ipak vidjeli.